

Arefe günü, Arafat'taki hacıları taklit maksadıyla halkın Mescid-i Nebî'de veya başka herhangi bir mescid veya yerde toplanması bid'at olup mânasız bir davranıştır (İbn Vaddâh, s. 46-47; Muhibbuddin et-Taberî, s. 387; *el-Fetâvâ'l-Hindiyye*, I, 153).

Kurban bayramından bir gün öncesi-ne mahsus olan arefe tabiri, Türkçe'de ramazan bayramından bir gün öncesi için de kullanılmaktadır. Bunun gibi, belli gün ve bayramlardan bir gün öncesine veya önemli bir olay ya da olayların cereyan ettiği bir dönemden önceki günlere de Türkçe'de arefe denmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-‘Arab, “arîf” md.; *Kâmûs-ı Türkî*, s. 933-934; İbn Vaddâh, *el-Bida‘ ve'n-nehî ‘an-hâ* (nşr. M. Ahmed Dehmân), Dimaşk 1400/1980, s. 46-47; Kâsânî, *Bedâ‘i‘*, II, 125-126; Yâkût, *Mu‘cemü'l-büldân*, IV, 104; Nevevî, *Şerhu Müslim*, Kahire 1392/1972, VIII, 2; IX, 117; Muhibbuddin et-Taberî, *el-Kirâ li-kâsidi ‘Um-mi'l-kurâ* (nşr. Mustafa es-Sekkâ), Kahire 1390/1970, s. 382, 385, 387, 392, 396, 403-405; Aynî, *‘Umdetü'l-kârî*, Kahire 1392/1972, VIII, 154; IX, 179-182; Şevkânî, *Neylû'l-evtâr*, IV, 70, 267-269; İbn Âbidîn, *Reddül-muhtâr*, I, 169-170; II, 511; Elmalılı, *Hak Dini*, II, 711; *el-Fetâvâ'l-Hindiyye*, Bulak 1310-11, I, 16, 153, 227, 229; *Mu.F*, II, 144.

M. ÖZGÜ ARAS

AREL, Hüseyin Sadeddin

(1880-1955)

Ünlü Türk müzik bilgini,
bestekâr ve hukukçu.

Babası, Anadolu kazaskeri Dardağan-zâde Hacı Mehmed Emin Efendi, annesi Fatma Zekiye Hanım'dır. Ailesi soyadı kanunundan sonra Arsebük, Arel ve Dardağan soyadları ile devam etmiştir.

İstanbul Vefa'da doğdu. İlk öğrenimi-ne Vefa'daki Taşmekeç'te başladı, Şemsülmaârif ve Numûne-i Terakkî mekteplerinde devam etti. Babasının nâib* olarak İzmir'e tayin edilmesinden sonra orta öğrenimini oradaki Fransız Koleji'nde yaptı. Bir taraftan da özel olarak İngilizce, Fransızca ve Almanca dersleri alıyordu. Ayrıca İzmir'de başladığı medrese tahsilini, İstanbul'da tamamlayarak İstanbul rûsunu kazandı. Yüksek tahsilini İstanbul'da Mekteb-i Hukûk-ı Şâhâne'den birincilikle mezun olarak tamamladı (1906).

Daha orta öğrenimi sırasında memuriyet hayatına girdi. Önce Aydın Vilâyeti Mektûbî Kalemi müsevvîd'i oldu (1895). Sonra İstanbul'da Adliye Nezâreti'nde

sırasıyla mütercimlik, Mektûbî Kalemi şifre kâtipliği, mühür ve şifre müdürlüğü ile mektûbî muavinliği görevlerinde bulundu. Bu görevde iken Adliye Nâzırı Abdurrahman Paşa'nın kızı Pâkize Hanım'la evlendi (1907). II. Meşrutîyet'in ilânından sonra Adliye Nezâreti mektûbî müdürlüğüne terfî etti. Otuz üç günlük Ticâret-i Bahriyye Mahkemesi âzâlığından sonra Rumeli-i Şâhâne Vilâyet-i Selâse adliye müfettişliğine tayin edildi (I Kısım 1909). 1910'da Washington'da toplanan Milletlerarası Hukuk Kongresi'ne Osmanlı Devleti delegesi olarak katıldı. Bu münasebetle Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ni gezerek incelemeler yapma imkânı buldu. Bir müddet sonra tekrar Adliye Nezâreti'nde görev aldı. Buradaki Umûr-ı Cezâiyye müdürlüğü ve müsteşarlık vazifelerinden sonra 1 Mart 1913'te Şûrâ-yı Devlet Nâfia ve Maliye Dairesi âzası oldu. Bir yıl sonra Defter-i Hâkânî nâzirliğine, 1915'te Şûrâ-yı Devlet Tanzimat Dairesi reisliğine getirildi. Aralık 1918'de Şûrâ-yı Devlet'in lağvı üzerine bu görevden ayrıldı. Cumhuriyet'in ilân edildiği günlerde İzmir'e giderek bir avukatlık bürosu açtı ve beş yıl burada kaldı. Bu yıllarda Adliye Vekâleti Ahkâm-ı Şahsiyye Komisyonu'na başkanlık etti, tapu ve kadastro kanununun çıkmasını sağladı. Türk Hukukçular Derneği'ni kurdu. 1943'te İstanbul Belediye Konservatuarı İlmî Kurul reisliğine getirildi ve beş yıl bu görevde kaldı. Bu görevde iken Filarmoni Derneği'ni kurdu. Başkanlıktan ayrıldığı yıl İleri Türk Müzik Konservatuarı Derneği'ni kurdu ve hayatının sonuna kadar bu derneğin başkanlığını yaptı. 6 Mayıs 1955'te Şişli'deki evinde vefat etti. Kabri Zincirlikuyu Asrî Mezarlığı'ndadır.

İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça ve Farsça'yı birinden diğerine tercüme yapacak derecede iyi bilen Arel İslâm hukuku, Mecelle ve Avrupa hukuku hakkındaki derin bilgisiyle Türk hukuk tarihinin önemli simaları arasında yer almıştır. Devletin çeşitli kademelerinde üstlendiği görevler, Avrupa ve Birleşik Amerika'da verdiği konferanslar, tebliğler ve yazdığı makalelerle 1928-1953 yılları arasında İstanbul'daki avukatlık hayatı onun iyi bir hukukçu olarak tanınmasına sebep olmuştur. Fakat asıl şöhretini Türk müzikisindeki çalışmalarıyla elde eden Arel'in bilhassa Türk müzikisinin son devirdeki en önemli birkaç simasından biri olduğu kabul edilmektedir.

İlk müzik tahsiline İzmir'de on yaşlarında iken mandolin çalarak başladı. Bir süre sonra Şeyh Cemal Efendi'den ud ve Türk müzikisi dersleri aldı. İstanbul'a döndüğünde bestekâr udî Şekerci Cemil Efendi'den müzik bilgisini ilerletti. Ayrıca ney, piyano ve diğer bazı nefesli ve yaylı sazları öğrendi. 1907-1909 yıllarında ünlü besteci ve müzik bilgini Edgar Manas'tan armoni, kontrpuan ve fûg dersleri aldı. Başta Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede olmak üzere çeşitli üstatlardan Türk klasik ve dinî müzikisi meşkettti. Özel müzik toplantılarının birinde Dr. Suphi Ezgi ile tanıştı ve onunla hayatı boyu sürecek bir müzik arkadaşlığına başladı. Dârü'ttâ'lim-i Müsiki'nin öğretim kadrosunda yer aldı. Ayrıca çok sesli müzik ile de meşgul oldu. Kemençe beşlemesi gibi bir yeniliği gerçekleştirerek soprano, alto, tenor, bas, kontrbas olmak üzere beş ayrı boy kemençe imal ettirdi. Bu sazlara için dörtleme ve beşlemeler besteledi. İstanbul Şehir Umumi Meclisi'nce İstanbul Konservatuarı Batı Müzikisi Bölümü'nün düzeltilmesi ve 1926'da kapanan Türk Müzikisi Bölümü'nün yeniden açılması için büyük yetkilerle İlmî Kurul reisliğine getirildi. Burada Türk müzikisi nazariyatı ve tarihi dersleri verdi. Türk Müzikisi İcra Heyeti adıyla bir topluluk kurdu. Konservatuar'ın Batı Müzikisi Bölümü'nü orta derecede bir Avrupa konservatuarı seviyesine ulaştırdı. Belediye Konservatuarı'ndan ayrıldıktan sonra İleri Türk Müzikisi Konservatuarı'nı kurdu. 1953'e kadar buradaki derslerine devam etti.

İstanbul Belediye Konservatuarı'nda ders verdiği sıralarda, Türk müzikisinin nazariyatı ve tatbikatı ile ilgili fikirlerini benimseyen öğrencileri Arelci adı ile anılmaya başladı. Sonraları, bu yeni şartlar içinde yapılan eğitim hamleleri Arelcilik akımı olarak nitelendirildi. Bu akımın ilkelerini şu şekilde tesbit etmek müm-

Hüseyin
Sadeddin
Arel
(Haydar
Sanal
arşivi)

kündür: Millî müsikimizin adı Türk müsikisidir, ona alaturka demek yanlıştır. Türk müsikisi bir bütündür, sanat müsikisi ve halk müsikisi gibi ayrımlar bu bütünün dallarından başka birşey değildir. Millî müsikî heptatoniktir (bir sekizlide yedi ses kullanılır), pentatonik (beş sesli) değildir. Türk müsikisi ses sistemi tarihten gelen bir düzen içinde yirmi dört perdeli ve aralıkları eşit olmayan bir sistemdir ve Türk müsikisinde Arel-Ezgi notasyonu olarak anılan notasyon ses sistemi ile bağlantılı olarak kullanılır. Türk müsikisi sahip olduğu geniş, zengin, değerli kaynak ve malzemesiyle ilerlemeye Batı müsikisinden daha müsaittir. Bununla beraber Türk müsikisi Batı müsikisinin metot ve usullerinden de faydalanmalıdır. Okullarda müsikî eğitimi ve öğretimi Türk müsikisi nazariyatı esaslarına göre metotlu bir şekilde yapılmalıdır. Türk müsikisi ilmi olarak incelenmeli, araştırılmalı ve çok sesliliğe açılmalıdır.

Osmanlı İmparatorluğu devrinden başlayarak çok geniş bir müsikî çevresi ile münasebet kuran Arel'in İstanbul Şişli Küçükbahçe sokağındaki tarihî evinde yapılan mütat cumartesi toplantıları müsikî, edebiyat, millî sanat ve kültür konularında akademik sohbet, müzakere ve münazaralara sahne olmuş bir mektep olarak kabul edilebilir. Engin bilgisi yanında ölçülü, ağır başlı, mütevazî şahsiyeti onu birçok öğrenci ve ilim adamının âdeta müracaat makamı haline getirmiştir. Zamanımızda Türk ve Batı müsikisi alanında yetişmiş belli başlı birçok müsikîşinasın bizzat onun öğretiminden geçtiği veya etrafında teşekkül eden sanat ve kültür halkasında yer aldığı söylenebilir. A. Adnan Saygun, Mesud Cemil, Fahri Kopuz, Ruşen Kam, Kemal Batanay, Veli Kanık, Hasan Ferit Alnar, Kemal İlerici ilk dönem; Lâika Karabey, Ercüment Berker, Haydar Sanal, Burhan Yılmaz Uysal, Yılmaz Öztuna, Cahit Atasoy da ikinci dönem öğrenci grubu içerisinde sayılabilir. İlk dönemde yer alan müsikîşinasların hepsi kendi sahalarında birer değer olarak hizmet gördüler. İçlerinden Adnan Saygun gibi Arel'in görüşlerine zıt istikamette mesleğini geliştirenler de görüldü. İkinci dönem öğrencileri ise Arelcilik akımından ayrılmadan Türk müsikisi öğretiminde ön planda bazı görevler aldılar.

Arel'in, Türk ve Batı müsikisi alanında Türkiye'de hatırı sayılır bir nota koleksiyonu ve çeşitli dillerde yazma ve

matbu eserlerle dinî ilimler başta olmak üzere muhtelif konularda yazılmış kitapların yer aldığı büyük bir kütüphanesi vardı. İlk kütüphanesi, Kuruçeşme'de kayınpederinin köşkünde oturduğu sırada meydana getirdiği kitaplıktır. İstanbul'un işgali üzerine (1920) Fransız İşgal Kumandanlığı'nın emrine tahsis edilen köşkün 1922 yılında Fransızlar'ın ayrılırken çıkardıkları yangın sonucu tamamen yanmasından sonra ikinci bir kütüphane kurdu. Zamanla geliştirerek zenginleştirdiği bu kütüphanede Türk müsikisi nazariyatı üzerinde yazılmış hemen bütün Arapça, Farsça ve Türkçe yazmaların kopyaları bulunmaktaydı. Dimitrios Cantemir'in (Kantemiroğlu) *Kitâbü İlmi'l-mûsikî alâ vechi'l-hurûfât* adlı eserinin müellif hattı tek nüshası da bunlar arasındadır. Ayrıca yüzlerce dosya teşkil eden yazma Türk müsikisi nota koleksiyonu kütüphanenin en önemli kısmını teşkil etmekte olup bu eserlerden bir bölümünü kendi besteleri meydana getirmekte idi. Vefatında besteleri ve telif eserleri Lâika Karabey'de kalmış, diğerleri ise ailesi tarafından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Enstitüsü'ne bağışlanmıştır. Yalnız Hamparsum notası olarak 3023 sayfadan fazla notanın mevcut olduğu kütüphane, bugün Türkiyat Araştırma Merkezi adını alan enstitüde bulunmaktadır.

Neşir hayatına dergicilikle başlayan Arel, üç ayrı dergi çıkarmıştır: 1. *Şehbâl**. 1909-1914 yılları arasında on beş günde bir yayımlanan magazin ve fikir mecmuası. Türk basınında devrinin en mükemmel örneği olarak kabul edilen mecmua 100 sayı devam etmiştir. 2. *Türklük**. 1939-1940 yılları arasında İsmail Hamî Danişment'le birlikte çıkardığı bu dergi, daha çok Türk tarihi ve Türk müsikisinden bahseden aylık bir mecmua olup on beş sayı yayımlanabilmiştir. 3. *Musiki Mecmuası**. 1948 yılında Lâika Karabeyle beraber yayımlamaya başladığı aylık bir dergidir. Günümüzde talebelerinden Etem Ruhi Üngör tarafından üç ayda bir yayımlanmaktadır. Arel yazılarında şu müstear isimleri kullanmıştır: *Şehbâl*'de Bedî' Mensî, *Musiki Mecmuası*'nda Kimo, Asma, Tanık, Nişancı, Arı, Gülümser, Gerigören, Susak Emre.

Neşredilmiş eserleri şunlardır: 1. *Türk Musikisi Nazariyatı Dersleri*. *Musiki Mecmuası*'nda aralıklarla tefrika edildikten sonra kitap hâline getirilmiştir (İstanbul 1968). Eser bu sahada yazılmış

ilk öğretim kitabıdır. 2. *Türk Musikisi Kimindir?* Önce *Türklük*, daha sonra *Musiki Mecmuası*'nda olmak üzere iki defa tefrika edilen bu eser kitap olarak da neşredilmiştir (İstanbul 1969; Ankara 1988). Eserde Türk müsikisinin İran, Arap, eski Yunan ve Bizans müsikilerinden alınmış olduğu iddiaları ilmi olarak reddedilmektedir. Bu eserleri dışında *Musiki Mecmuası*'nda 63-65. sayısından itibaren aralıklarla Sumer, eski Yunan, Hint, Arap ve Türk müsikisinin bazı konularını ihtiva eden "Musiki Tarihi" ile "Armoni Dersleri" (84. sayıdan itibaren) adlı seri makaleleri neşredilmiştir.

Ayrıca yine aynı mecmuada, Şeyhülislâm ve bestekâr Ebû İshakzâde Mehmed Esad Efendi'nin (ö. 1753) *Atrabül-âsâr* adlı eserini "Türk Bestekârlarının Tercemeihalleri" başlığı altında tefrika etmiştir.

Arel'in neşre hazırladığı halde basılamayan bazı eserleri de bulunmaktadır. Bunlar *Türk Musikisi İleri Solfej Dersleri*, *Kontrpuan Dersleri*, *Füg Dersleri*, *Prozodi Dersleri*, *Piyano İçin Eser Nasıl Yazılır?* adlı kitaplardır.

Dinî ve din dışı sahada pek çok eser besteleyen Arel, titiz bir incelemeden sonra bunlardan ancak 750 kadarını benimsemiştir. Beste yaptığı formlar şu şekilde sıralanabilir: Âyin-i şerifler, du-raklar, ilâhiler, nakış besteler, nakış aksak semâiler, nakış yürük semâiler, şarkılar, köçekçeler, marşlar, gazeller, çocuk şarkıları, ney için taksimler, peşrevler, konser saz semâileri, saz semâileri, oyun havaları, tasvirî saz eserleri, taksimler, iki ses, üç ses ve koro için eserler, altılamarlar, beşlemeler, dörtlemeler, üçlemeler, ikilemeler. Eserlerinden 100 kadının notası *Musiki Mecmuası*'nda yayımlanmış, bir kısım eserleri Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Türk müsikisi repertuarına alınmıştır.

Bestelerinde Türk dilinin prozodisini geniş açıdan ele alarak söz eserlerinde uygulayan Arel'in eserlerindeki en önemli özelliklerden biri de makam zenginliği olup bestelerinde o zamana kadar kullanılmamış çeşitli makam geçkilerini görmek mümkündür. Lâlegül adlı yeni bir makam terkip etmiş, ferahnümâ makamı ile ilk defa klasik bir fasıl bestelemiştir. Müsikî formlarına usullü duraklar gibi birtakım yenilikler getirmiştir. Ayrıca gazellere yaptığı bestelerle gazel formunun tek bestekârı olduğu söylenebilir. Çeşitli makamlardan eli bir âyin-i şerif besteleyerek bu konudaki gücünü

ortaya koymuştur. Türkiye’de besteleyen ilkokul şarkılarının çoğu da ona aittir. Türk müzikisinin en büyük saz eserleri bestekârı olduğunu söylemek de mümkündür. Saz semâilerini dört haneden altı haneye çıkararak yaptığı “konser saz semâileri”, sazında belirli teknik bir seviyeye erişmiş sanatkarların solo çalması için yazılmıştır. Büyük saz topluluklarıyla çalınabilecek saz eserleri bestelemiş, ayrıca notalı taksimlerde çığır açmıştır. Türk müzikisinde ilk çok sesli müzik örnekleri vermiş, Batı müzikisi formlarını çok sesli Türk müzikisine uygulamaya çalışmaları yapmıştır. Bugün kullanılmakta olan **donanım, güçlü, dizi, geçki, dörtlü, beşli** gibi birçok Türkçe müzik terimi ilk defa Arel tarafından kullanılmış ve daha sonra yaygınlaşmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Belediye Konservatuarı Genel Taltimatnamesi, İstanbul 1943; İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 250-251; Hasan Basri Erk, *Meşhur Türk Hukukçuları*, İstanbul 1958, s. 507-508; Haydar Sanal, *İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Arel Kütüphanesi Fişleri*, İstanbul 1972; a.mlf., “İstanbul Belediye Konservatuarı’ndan İleri Türk Musikisi Konservatuarına Giderken Arel ve Öğrencileri, I-IV”, *Ortadoğu Gazetesi*, 5, 12, 19, 26 Mayıs 1976; Yılmaz Öztuna, *Sâdeddin Arel*, Ankara 1986; a.mlf., *TMA*, I, 45-61; Hüseyin Sadettin Arel, “Kemençe Beşlemesi Hakkında Hatıralar ve Düşünceler”, *MM*, sy. 6 (1948), s. 3-8; Feyzullah Dayigil, “Sadettin Arel’in Kısa Bir Tercemeihali”, a.e., sy. 8 (1948), s. 10, 19.

HAYDAR SANAL

ARFECE b. ES’AD

(عرفة بن أسعد)

Arfece b. Es’ad b. Kerib
et-Teymî es-Sa’dî

Sahâbi.

Câhiliye devrinin meşhur süvarilerinden olan Arfece yine o dönemde yapılan Külâb Savaşı’nda burnunu kaybetmişti. Gümüşten yaptırdığı takma burnun kokması üzerine Hz. Peygamber ona altından burun yaptırmasını tavsiye etti. Tıbbî zaruret bulunması halinde diş kaplama vb. durumlarda altın kullanıldığını câiz gören fıkıh âlimleri delil olarak bu olaya dayanmaktadırlar.

Temimî ve Utâridî nisbeleriyle de anılan Arfece hakkında kaynaklarda başkaca bilgi bulunmamaktadır. Hz. Peygamber’den hadis rivayet etmiş, kendisinden de oğlu Tarafe ve torunu Abdurrahman rivayette bulunmuşlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Wensinck, *Mu’cem*, “Arfece b. Es’ad” md.; *Müsned*, IV, 342; V, 23; Buhârî, *et-Târîhu’l-kebir*, VII, 64-65; *el-Cerh ve’t-ta’dil*, VII, 18; İbnü’l-Esir, *Üsdü’l-gâbe*, IV, 21; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 474.

ABDULLAH AYDINLI

ARFECE b. HERSEME

(عرفة بن هرثمة)

Arfece b. Herseme
b. Abdiluzza el-Ezdi

**Kumandan ve devlet adamı,
Yemenli sahâbi.**

Ezd kabilesinin Bârik koluna mensuptur. Câhiliye döneminde bir kan davasından dolayı kabilesinden ayrılp Yemen bölgesinde yaşayan Becile kabilesi arasına yerleşti ve orada çok itibar kazandı. Rivayetlerde, Becile halkı içerisinde İslâmiyet’i ilk kabul eden ve ilk hicret edenlerden biri olduğu kaydedilmekle beraber bu konuda başka bilgi verilmekte, hatta Hz. Peygamber’le görüştüğü dahi zikredilmemektedir. Daha çok Hz. Ebû Bekir’in halifeliğinden itibaren adı duyulmaya başladı. **Ridde*** olayları (11/632) sebebiyle hazırlanan ordulardan birinin başında Mehre ve Uman bölgesine gitti, orada sükûneti sağlamayı başardı. Hz. Ömer Irak’taki birliklere takviye kuvveti gönderirken Becile kabilesinin reisi Arfece’yi Becileli birliklere kumandan tayin etmek isteyince kabile mensupları buna itiraz ederek kendilerinden birinin kumandan olmasını istediler. Hz. Ömer de ihtilâfa meydan vermemek için onu kendi kabilesi olan Ezdli birliklere kumandan tayin etti. Arfece ayrıca çeşitli zamanlarda İslâm süvari birliklerinin kumandanlığına getirildi. Irak-İran cephesinde Büveyb, Tekrit, Musul ve Ahvaz bölgelerinin fethlerine katıldı. Kâdisiye Savaşı öncesinde İran orduları kumandanı Rüstem’e gönderilen elçi heyeti arasında yer aldı. 637 yılında Musul’un fethinden sonra Halife Ömer tarafından şehrin maliye işlerinin başına getirildi. Hz. Osman döneminde aynı bölgenin valiliğine tayin edilen Arfece, bu görevi sırasında Fars çevresinde çıkan ayaklanmaları bastırmak için seferler tertip etti.

Daha sonraki tarihlerde adından hiç söz edilmeyen bu cömert, zeki ve üstün kabiliyetli sahâbinin Hz. Osman döneminde (644-656) vefat ettiği tahmin edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ya’kübi, *Târîh*, II, 142-143, 144; Taberî, *Târîh* (Ebû’l-Fazl), III, 314-316, 362-363, ayrıca bk. İndeks; İbnü’l-Esir, *Üsdü’l-gâbe*, IV, 23-24; a.mlf., *el-Kâmil*, II, 346, 373, 444, 486, 523-524, 526, 539, 546; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 474-475.

AHMET ÖNKAL

ARGIT HANI

**Konya-Akşehir yolu üzerinde
Selçuklu dönemine ait kervansaray.**

İlgın ile Akşehir arasındaki Argıthani kasabası yakınında bulunmakta idi. Üzerinde kitâbe olmadığından kimin tarafından ve hangi tarihte yaptırıldığı kesin olarak bilinmemiyordu. Ancak İstanbul’da Türk ve İslâm Eserleri Müzesi’nde mevcut 598’de (1201-1202) yazılmış ve Altun-Aba tarafından vakfedilen bir medreseye ait 3416 sayılı vakfiye suretinden, bu hanın Selçuklu sultanlarından İzzeddin II. Kılıcarslan (1156-1192) ile Rükneddin II. Süleyman Şah (1196-1204) devirlerinin **sipehsâlâr***larından Şemseddin Altun-Aba tarafından Konya’daki hayratına vakıf olarak yaptırıldığı anlaşılmıştır. Osman Turan’ın tesbitine göre vakfın kurucusu, aynı adla tanınan iki ayrı Selçuklu devlet adamından biri olan ve 634 (1236-37) veya 635’te (1237-38) Sâdeddin Köpek ile Tâceddin Pervâne tarafından öldürtülen kişidir. Yine bu belgeden, hanın yapıldığı yıllarda köy halkının çoğunluğunun hristiyan olduğu da anlaşılmaktadır. Sanat tarihinde Altınapa Hanı olarak tanınan ve Konya-Beyşehir yolu üstünde bulunan diğer bir yapının bu adı çok yakın tarihlerde aldığı, gerçek Altun-Aba Hanı veya Kervansaray’ının Akşehir yolu üzerindeki bu han olduğu ve daha sonraki yıllarda bulunduğu yerin adı ile anıldığı kabul edilmektedir.

İ. Hakkı Konyalı tarafından yayımlanan Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi’ndeki (*Defter*, nr. 734, s. 133) bir vakfiyeye göre ise, XVIII. yüzyılda Sadrazam Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa 10 Zilkade 1133 (2 Eylül 1721) tarihli vakfiyesiyle Argıthan’da cami, mektep, medrese, on dört dükkânlı çarşı ve çeşme ile birlikte bir de on altı ocaklı han vakfetmiştir. Konyalı, Selçuklu dönemine ait kervansarayın zamanla harap olduğu ve bunun yapı malzemesinden faydalanılmak suretiyle İbrâhim Paşa tarafından ihya edildiği görüşündedir.